

El problema amb Francesc: tres coses que em preocupen

MARY E. HUNT

teòloga feminista, cofundadora i codirectora de *Women's Alliance for Theology, Ethics and Ritual*

ES PRESENTARÀ AL PAPA FRANCESC a la portada del proper número de *Sports Illustrated* participant en “exercicis espirituals”?

Amb l'allau d'atenció mediàtica que ha rebut en el mercat nord-americà, no em sorprendria gens. Només per evitar distraccions, deixeu-me dir per endavant que sóc compassiva i que aprovo el rumb personal d'aquest papa: amb un estil de vida senzill, compromès amb els pobres, bondados amb els joves i malalts, de qui tot apunta que és un bon ésser humà; en efecte, algú que la Cristiandat sostindria com a model.

Sóc conscient que els papes predecessors i alguns de llursels que aduldors episcopals ja van conferir al lloc una fama tan dolenta que el llistó està baix. Desfer les estructures i polítiques, sobretot en relació amb els escàndols criminals sexuals i financers del Vaticà, requerirà més temps que aquests primers nou mesos de papat de Francesc.

El fenomen de convertir el papa en una icona de la cultura del pop és fascinant, inquietant, i no poc desconcertant. Aquí teniu alguns dels enigmes amb els quals m'estic barallant mentre intento donar sentit a l'escena religiosa catòlica actual.

1. Papa i Papat

Tot l'entusiasme per l'estil de vida de Francesc no lleva que l'Església Romana Catòlica com a institució és una jerarquia rígida governada per un papa. Aquesta bona reacció envers Francesc apuntala aquest model d'Església fent que el papat com a tal estigui ben reconegut. La meua opinió és que és un gran perill.

Tot i que estic d'acord amb les seves afirmacions d'eradicar la pobresa, fer-se amic dels teus enemics, i coses per l'estil, tinc les meves reserves a l'hora d'elogiar-lo, com si altres persones no haguessin dit les mateixes coses i més durant segles.

El papat és el púlpit final d'intimidació, però funciona en ambdues direccions, pel que fa al progressisme com al conservadorisme. És arriscat acceptar les valoracions papals quan un s'acull només a viure prou fins que arribi un altre papa que les desmunti. Els conservadors estan vivint aquesta realitat en aquest moment. La clau rau en ser prou madur com per desenvolupar trajectòries morals pròpies i descentralitzar l'autoritat papal.

Tots els esforços per a la reforma de l'Església —sigui l'ordenació de les dones, el matrimoni del clergat, l'acceptació dels divorciats i/o de les persones LGBT com a membres de ple de la comunitat, i molts altres— es en la ferma decisió de l'extensa participació laica en un Església cada vegada més democràtica. Des d'aquest punt de vista, no té sentit ordenar més gent en una casta clerical tancada encapçalada pel Bisbe de Roma, per molt socialment progressista que sembli que pugui ser.

En tot cas, rere tots aquest moviments pel canvi hi ha l'assumpció que s'ha d'evolucionar a un model administratiu més democràtic i participatiu. La clau per aquest model és la reducció en profunditat del paper del papa i més èmfasi en la seva funció com a símbol de la unitat de tota l'Església. Això no s'aconsegueix amb bones accions sinó amb un canvi estructural.

Entenc que ni els editors de *Time* ni els de *The Advocate* no es preocupen dels problemes teològics. La seva tasca es vendre revistes. Però com a teòloga, haig de remarcar les seves decisions de portada fan difícil la meua feina sobre el canvi institucional. Si dic alguna cosa

Tot l'entusiasme per l'estil de vida de Francesc no lleva que l'Església Romana Catòlica com a institució és una jerarquia rígida governada per un papa.

negativa del papa actual, llavors sóc una esgarriacries que no pot reconèixer la bondat quan hi és. Si en dic alguna cosa positiva, aleshores estic reforçant i reafirmant les mateixes estructures de poder que tan profundament problemàtiques crec que són per a una Església sana, funcional i acollidora. Aquest és un enigma.

Per descomptat hi ha una diferència entre la persona i el rol. Però en aquest cas, m'aventuraria a dir que la majoria de gent fora d'Argentina mai no hauria sentit parlar d'un tal Jorge Mario Bergoglio si no hagués estat perquè fou elegit papa. És la persona *en* el rol el que importa.

Per dir-ho sense embuts, com més agradós és el papa més fort és el papat, i com més dur és el papa, més fort el papat. L'Església catòlica Romana fa dos mil anys que existeix per una raó. Sempre guanyen, o això sembla.

La meva inquietud és que aquesta allau de premsa excel·lent ho posa més dur, no més fàcil, per argumentar a favor d'un model d'església horitzontal. Si un home tan meravellós està fent una feina tan meravellosa en una església tan meravellosa, qui sóc jo per jutjar-ho?

Pregunteu a milions d'antics catòlics per què ara constitueixen la segona gran confessió (l'Església romana catòlica segueix essent la més gran) als Estats Units. La meva única resposta és que, en l'àmbit d'ensenyament i estructura, res, absolutament res, no ha canviat aquest any.

2. Dones i Gais

Una segona dificultat que deriva de la primera és que res no ha canviat per a les dones o les persones LGBT pel que fa al Catolicisme

durant aquests primers mesos de papat. Ni hi ha gaires expectatives en cap d'aquestes dues qüestions després del que ha dit el papa públicament.

Quant a l'ordenació de les dones, Francesc ha estat clar: "Quant a la ordenació de les dones, l'Església ha parlat i ha dit que no. El Papa Joan Pau II, en un enunciat definitiu, va dir que la porta estava tancada." Què és el que els mitjans veuen com a tan esperançador aquí? O és que allò que pertoca a les dones catòliques no importa gaire?

El fet que més de la meitat dels pobres del món són dones i infants m'obliga permetre'm el luxe de no elogiar massa aviat. Si hom no pot actuar justament amb els més propers i semblants, per què hauria de ser just amb els més llunyans, que són molt diferents? Admeto que la confusió ratlla la incredulitat.

També hi havia l'especulació que si Francesc realment volgués incloure les dones en la presa de decisions podria fer-ho discretament i incloure'n algunes al Col·legi de Cardenals que elegiran el seu successor. La seva resposta va ser: "A les dones a l'Església se les ha de valorar, no clericalitzar. Qui vegi les dones com a cardenals pateix una mica de clericalisme." Què devia voler dir?

Seria temptador pensar que estava humiliant els cardenals. Però una segona anàlisi, queda clar que les dones no han de fer reserves per volar a Roma, no encara... Juxtaposar "valorades" i "clericalitzades", és estrany en el millor dels casos, pernicios en el pitjor. En una Església en què homes ordenats clergues tenen jurisdicció –és a dir, l'autoritat per prendre decisions sobre coses importants– reivindicar que les dones que no poden ser ordenades siguin valorades és difícil de defensar. Valorades per què i com?

De Francesc hem sentit de tot sobre les qualitats superiors de les dones, i com Maria va ser més important que els apòstols. Però què és prou ingenu de creure que sense veu ni vot pel que fa al funcionament de l'Església localment i globalment les dones estan valorades? Dir que el fet de pensar en les dones cardenals constitueix una espècie de clericalisme no és una explicació gaire lògica.

Així passa amb l'ara famosa línia d'opinió "Qui sóc per jutjar?",

Com més agradós és el Papa més fort és el papat, i com més dur és el Papa, més fort el papat. L'Església romana catòlica fa dos mil anys que existeix per una raó. Sempre guanyen, o això sembla.

sobre l'amor entre persones del mateix sexe, que va fer que Francesc es guanyés el favor tant del corrent principal com de la premsa gai. Neixen aquí dues qüestions entrelligades. La primera és que de tot ésser humà s'espera que jutgi el que és bo, que reconegui l'amor quan el veu i que admeti el valor de les relacions de compromís com a part del que constitueix un ferm fonament social. Assumir que "jutjar" sempre implica quelcom negatiu, punitiu i rebutjable és senzillament caure en la trampa catòlica que a tants ha atrapat durant segles.

Per tant, la meva resposta a aquesta pregunta és dir: "Has de jutjar, no perquè siguis el papa, sinó perquè ets un ésser humà de qui s'espera, com a prodigiosa, la defensa del que és bo."

Entenc que aquestes pràctiques i adoctrinaments moralistes (en el sentit negatiu) de l'Església catòlica romana han ferit molta gent, especialment persones LGBT. Però, amb tots els respectes, proposo que hi mantinguem una mica de perspectiva. Esperem que els éssers humans afirmen el que és bo, que no defugin la seva responsabilitat de fer-ho en el fòrum públic, encara que es tracti del papa, per por d'ofendre aquells que no defensen les mateixes bondats.

A més a més, la manera d'expressar-se amb aquest aparent comentari revolucionari en forma pregunta retòrica contrasta bruscament amb el seu discurs declaratiu i tou pel que fa als temes econòmics, per exemple. Aquest canvi en el llenguatge em va cridar l'atenció, em va fer saltar la sospita quan al que pensa realment sobre l'amor de persones del mateix sexe. M'agradaria que ell i tothom veiés amb bons ulls l'amor, no importa on o quan.

Un altre assumpte crític em fa sospitar encara més. El Bisbe Auxiliar Charles Scicluna de Malta va al·legar que el Papa Francesc havia dit que estava "estupefacte" per la qüestió de l'adopció per perso-

En una Església en què homes ordenats clergues tenen jurisdicció -és a dir, l'autoritat per prendre decisions sobre coses importants-, reivindicar que les dones, que no poden ser ordenades, siguin valorades és difícil de defensar.

nes del mateix sexe com a part d'un moviment per les unions civils a Malta. Va assegurar que el Papa "l'havia encoratjat a parlar-ne" en contra. El Dr. Scicluna ho ha fet, encara que no està clar que altres bisbes d'un dels països més catòlics del món (també el més petit) hi estiguin d'acord.

Potser aquest papa sí que protesta massa. A la seva Argentina natal es permet l'adopció per part d'homosexuals. Però potser pensa que Malta és simplement massa fràgil per resistir l'impacte transcendent de dues persones del mateix gènere estimant i cuidant per una vida un infant.

És desconcertant aquest doble llenguatge del papa.

3. RP i Substància

Un tercer enigma del catolicisme contemporani és el notori, fins i tot envejable èxit de relacions públiques, per no dir de consagració, que el papat de Francesc representa.

No insinuo que no hi hagi substància, en l'agenda de Francesc, que no impulsi el canvi. Els conservadors no estarien tan acalorats sota l'alçacoll si aquest no fos el cas. Però sóc conscient de la poderosa màquina de relacions públiques que ha capgirat el transatlàntic eclesiàstic en un obrir i tancar d'ulls, que ha transformat un patriarcat a la deriva en una de les monarquies més atractives i benèvols conegudes en els darrers temps.

Amb tot, les qüestions estructurals i doctrinals substancials no s'evaporen només perquè el papa no vesteix de Prada.

M'agradaria que ell i tothom veiés amb bons ulls l'amor, no importa on o quan.

Segurament, part de la confiança emana del seu bombardeig de RP ve de l'antic escriptor de *Time* i de Fox News Greg Burke, membre d'Opus Dei i catòlic de l'Oest mitjà dels EUA. Burke va començar com a conseller en cap de comunicacions de la Secretaria d'Estat del Vaticà el juny de 2012, molt abans que el nou papa ocupés el càrrec. A Burke se'l relaciona amb el fet d'haver mogut el papat cap un enfocament més afí als *social-media* per fer-se sentir. I funciona. Els tuits del papa són nous. Però més importants que els només 140 caràcters són les imatge, les fotos als editorials, que no marxen, els gestos emotius d'un home humil i afectuós projectat al món per ser vist i imitat. Només un crític covard les passaria per alt i les consideraria trivials.

Tot i així, em quedo amb el deure d'una teòloga feminista de pensar (potser rumiar massa) les escenes. És aquest el material del canvi real, o és una manera de posar puntals a un model d'Església que ha sobreviscut durant segles? Se'ns dirà a qui rebutgem el model quiriarcal, com ara jo, simplement com a altres protestants, que podem anar a una altra banda quan som tan catòlics com el Papa?

On es consulta a les dones teòlogues, es convida als joves a parlar de la seva vida i les seves eleccions? On són els laics que sermoneja a la missa diària perquè els pugui escoltar alguna vegada en comptes de parlar-hi? On són les lesbianes i els gais seminaristes per explicar els fets vitals a un vell jesuïta que va entrar a la companyia de Jesús abans que *gai* volgués dir 'gai'? On són els supervivents dels abusos sexuals de sacerdots i dels encobriments de bisbes a qui l'Església institucional, començant per Roma, els deu un acte de reparació? No en veig senyals per enlloc, tampoc no els espero aviat. L'Opus Dei no és una línia de moda, sinó un grup profundament ideològic que defensa uns valors religiosos molt conservadors. Rachel Maddow no la va anomenar la premsa per alguna raó.

Nou mesos constitueix una gestació curta fins i tot per a un papa novell, però ja només esperar es tradueix ràpidament en complicitat

És aquest el material del canvi real o és una manera de posar puntals a un model d'Església que ha sobreviscut durant segles?

quan hi ha tant en joc; tantes vides per millorar i tantes ànimes per escalfar, tant mal a reparar i tant sofriment per prevenir.

Com vàrem veure amb la ràpida sortida del Papa Benet XVI, els papes van i vénen. La gent gran no pot treballar per sempre. Per tant, al mateix temps que desitjo “*multos annos*” a Francesc, sóc prou realista per desitjar que allò que hagi de fer per contribuir al canvi en l'Església catòlica romana i a un món millor, que ho faci ara, mentre la porta roman encara oberta i encara s'hi pot veure a fora.

Agraïm a la revista *rd*, de la University of Southern California, el permís per traduir aquest article.

Traducció de Lara Rodríguez